O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Shaftoli va nektarinlarning savdoga chiqarish hamda tijorat sifatini nazorat qilish bo‘yicha standarti

(FFV-26:2023, IDT)

Rasmiy nashr

O‘zbekiston standartlar instituti
Toshkent

STANDARTLAR INSTITUTI #94NDRJI4JF - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

So‘zboshi

1 O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan **ISHLAB CHIQILDI.**

2 O‘zbekiston standartlar institutining 2026-yil 21-iyuldagi 26/XSt-26-sonli buyrug‘i bilan **TASDIQLANDI.**

3 Ushbu standart FFV-26:2023 “Concerning the marketing and commercial quality control of Peaches and Nectarines” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.

4 DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida chop etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston hududida rasmiy tarqatish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishlidir

STANDARTLAR INSTITUTI #94NDRJI4JF - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Izoh

Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifati standartlari bo‘yicha ishchi guruh

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa iqtisodiy komissiyasi (UNECE) huzuridagi Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifati standartlari bo‘yicha ishchi guruh tomonidan ishlab chiqilgan tijorat sifati standartlari xalqaro savdoni yengillashtirishga, yuqori sifatli ishlab chiqarishni rag‘batlantirishga, rentabellikni oshirishga va iste’molchilar manfaatlarini himoya qilishga yordam beradi. UNECE standartlari hukumatlar, ishlab chiqaruvchilar, savdogarlar, import qiluvchilar va eksport qiluvchilar, shuningdek boshqa xalqaro tashkilotlar tomonidan qo‘llaniladi. Ular yangi uzilgan meva va sabzavotlar, quruq va quritilgan mahsulotlar, urug‘lik kartoshka, go‘sht, kesilgan gullar, tuxum va tuxum mahsulotlarini o‘z ichiga olgan keng turdagi qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qamrab oladi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining har qanday a’zosi Ishchi guruh faoliyatida teng huquqli asosda ishtirok etishi mumkin.

Qishloq xo‘jaligi standartlari bo‘yicha qo‘shimcha ma’lumot olish uchun quyidagi veb-saytga tashrif buyuring: http://www.unece.org/trade/agr/welcome.html

Shaftoli va nektarinlar bo‘yicha mazkur standart Ishchi guruhning oltmish oltinchi sessiyasida ko‘rib chiqilgan va qabul qilingan ECE/TRADE/C/WP.7/2008/12 hujjatiga asoslangan.

Ushbu standartni talqin qilish yoki qo‘llashda tushunmovchiliklar yuzaga kelganda standartning asli yozilgan tillarning biridan foydalanish tavsiya etiladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #94NDRJI4JF - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

SHAFTOLI VA NEKTARINLARNING SAVDOGA CHIQARISH HAMDA TIJORAT SIFATINI NAZORAT QILISH BO‘YICHA STANDARTI

СТАНДАРТ КАСАЮЩИЙСЯ СБЫТА И КОНТРОЛЯ ТОВАРНОГО КАЧЕСТВА ПЕРСИКОВ И НЕКТАРИНОВ

STANDARD CONCERNING THE MARKETING AND COMMERCIAL QUALITY CONTROL OF PEACHES AND NECTARINES

Amalga kiritish sanasi: 1.08.2026-yil

I. Mahsulot ta’rifi

Ushbu standart iste’molchiga yangi uzilgan holda yetkazib beriladigan, *Prunus persica* Sieb. va Zucc. turidan yetishtirilgan navlardagi (kultivarlardagi) shaftoli va nektarinlarga nisbatan qo‘llaniladi. Sanoat qayta ishlovi uchun mo‘ljallangan shaftoli va nektarinlar bundan mustasno.

II. Sifatga oid qoidalar

Ushbu standartning maqsadi shaftoli va nektarinlar tayyorlash va qadoqlashdan keyin javob berishi lozim bo‘lgan sifat talablarini belgilashdan iborat.

Biroq, eksport/jo‘natishdan keyingi bosqichlarda qo‘llanilganda, mahsulotlarda ushbu standart talablariga nisbatan quyidagilar kuzatilishi mumkin:

• yangiligi va tarangligining biroz yo‘qolishi;

• “Ekstra” navdan boshqa navlarga ajratilgan mahsulotlarda ularning rivojlanishi va buzilishga moyilligi sababli biroz yomonlashish.

Mahsulot egasi/sotuvchi bunday mahsulotlarni ushbu standartga muvofiq bo‘lmagan holda namoyish etishi, sotuvga taklif qilishi, yetkazib berishi yoki muomalaga chiqarishi mumkin emas. Mahsulot egasi/sotuvchi bunday muvofiqlikka rioya etilishi uchun javobgar hisoblanadi.

A. Minimal talablar

Har bir nav uchun belgilangan maxsus qoidalar va yo‘l qo‘yiladigan og‘ishlarni hisobga olgan holda, barcha navlardagi shaftoli va nektarinlar quyidagicha bo‘lishi kerak:

• Butun;

• Sog‘lom; chirigan yoki iste’molga yaroqsiz holga keltiradigan darajada buzilgan mahsulotlar kiritilmaydi;

• Toza, amalda ko‘zga ko‘rinadigan har qanday begona moddalardan xoli;

• Zararkunandalardan deyarli xoli bo‘lishi;

• Zararkunandalar tomonidan shikastlanmagan bo‘lishi;

• Band chuqurchasi qismida yorilishlarsiz;

• Tashqi yuzasida ortiqcha namlik bo‘lmasligi;

• Har qanday begona hid va/yoki ta’mdan xoli.

STANDARTLAR INSTITUTI #94NDRJI4JF - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Shaftoli va nektarinlarning rivojlanganlik darajasi va holati quyidagilarga imkon beradigan bo‘lishi kerak:

• Tashish va ishlov berishga bardosh berish;

• Belgilangan manzilga qoniqarli holatda yetib borish.

B. Yetilish talablari

Shaftoli va nektarinlarning rivojlanganlik darajasi hamda yetilganlik holati ularning pishib yetilish jarayonini davom ettirishiga va qoniqarli pishganlik darajasiga erishishiga imkon beradigan bo‘lishi kerak.

Mag‘izning minimal refraktometrik ko‘rsatkichi kamida 8° Brix[1] ga teng yoki undan yuqori bo‘lishi tavsiya etiladi.

C. Tasniflash

Shaftoli va nektarinlar quyida belgilanganidek uchta navga ajratiladi:

(i) Ekstra nav

Ushbu navdagi shaftoli va nektarinlar oliy sifatli bo‘lishi kerak. Ular navga xos belgilarga ega bo‘lishi kerak.

Mag‘iz mutlaqo sog‘lom bo‘lishi kerak.

Ular nuqsonlardan xoli bo‘lishi kerak, biroq mahsulotning umumiy tashqi ko‘rinishiga, sifatiga, saqlanish sifatiga va qadoqdagi taqdimotiga ta’sir qilmaydigan juda sezilarsiz yuzaki nuqsonlarga yo‘l qo‘yiladi.

(ii) Birinchi nav

Ushbu navdagi shaftoli va nektarinlar yaxshi sifatli bo‘lishi kerak. Ular navga xos belgilarga ega bo‘lishi kerak.

Mag‘iz mutlaqo sog‘lom bo‘lishi kerak.

Biroq mahsulotning umumiy tashqi ko‘rinishiga, sifatiga, saqlanish sifatiga va qadoqdagi taqdimotiga ta’sir qilmasa, quyidagi sezilarsiz nuqsonlarga yo‘l qo‘yilishi mumkin:

• Shakldagi sezilarsiz nuqson;

• Rivojlanishdagi sezilarsiz nuqson;

• Ranglanishdagi sezilarsiz nuqsonlar;

• Umumiy yuzasi 1 cm^2 dan oshmaydigan sezilarsiz bosilish izlari;

• Quyidagidan ortiq bo‘lmagan sezilarsiz po‘stloq nuqsonlari:

• Cho‘zilgan shakldagi nuqsonlar uchun uzunligi 1,5 cm;

• Boshqa nuqsonlar uchun umumiy yuzasi 1 cm^2.

(iii) Ikkinchi nav

Ushbu nav yuqori navlarga kiritish uchun yaroqli bo‘lmagan, biroq yuqorida belgilangan minimal talablarga javob beradigan shaftoli va nektarinlarni o‘z ichiga oladi.

---

1 Sinov usullari Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD)ning Meva va sabzavotlar bo‘yicha xalqaro standartlarni qo‘llash chizmasi doirasida nashr etilgan “Meva va sabzavotlar hamda quruq va quritilgan

STANDARTLAR INSTITUTI #94NDRJI4JF - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

mahsulotlar sifatini aniqlash uchun obyektiv sinovlar bo‘yicha qo‘llanma” nomli nashrda bayon etilgan (www.oecd.org/agr/fv)

Mag‘iz yirik nuqsonlardan xoli bo‘lishi kerak.

Shaftoli va nektarinlar sifat, saqlanish sifati va taqdimot bo‘yicha asosiy xususiyatlarini saqlab qolgan taqdirda, quyidagi nuqsonlarga yo‘l qo‘yilishi mumkin:

• Shakldagi nuqsonlar;

• Rivojlanishdagi nuqsonlar, shu jumladan danak ajralishi, bunda meva yopiq va mag‘iz sog‘lom bo‘lishi shart;

• Ranglanishdagi nuqsonlar;

• Biroz rangsizlangan bo‘lishi mumkin bo‘lgan va umumiy yuzasi 2 cm^2 dan oshmaydigan lat yeyishlar;

• Quyidagidan ortiq bo‘lmagan po‘stloq nuqsonlari:

• Cho‘zilgan shakldagi nuqsonlar uchun uzunligi 2,5 cm;

• Boshqa nuqsonlar uchun umumiy yuzasi 2 cm^2.

III. O‘lchamlarga ajratishga (ko‘rinishlarga) oid qoidalar

O‘lcham ekvatorial kesimning eng katta diametri, vazni yoki donalab sanash orqali aniqlanadi.

Minimal o‘lcham quyidagicha bo‘lishi kerak:

• “Ekstra” navda — 56 mm yoki 85 g;

• Birinchi va ikkinchi navlarda — 51 mm yoki 65 g.

Biroq 56 mm yoki 85 g dan kichik mevalarga 1-iyuldan 31-oktabrgacha bo‘lgan davrda (shimoliy yarim shar) hamda 1-yanvardan 30-aprelgacha bo‘lgan davrda (janubiy yarim shar) yo‘l qo‘yilmaydi.

Quyidagi qoidalar II-nav uchun ixtiyoriy hisoblanadi.

O‘lcham bo‘yicha bir xillikni ta’minlash uchun bir qadoqdagi mahsulotlar orasidagi o‘lcham farqi quyidagilardan oshmasligi kerak:

(a) Diametri bo‘yicha o‘lchamlangan mevalar uchun:

• 70 mm dan kichik mevalar uchun — 5 mm;

• 70 mm va undan katta mevalar uchun — 10 mm.

(b) Vazni bo‘yicha o‘lchamlangan mevalar uchun:

• 180 g dan kam mevalar uchun — 30 g;

• 180 g va undan ortiq mevalar uchun — 80 g.

(c) Donalab sanash bo‘yicha o‘lchamlangan mevalar uchun o‘lchamdagi farq (a) yoki (b) bandlarga muvofiq bo‘lishi tavsiya etiladi.

Agar o‘lcham kodlari qo‘llanilsa, quyidagi jadvalda keltirilgan kodlarga rioya etilishi kerak.

STANDARTLAR INSTITUTI #94NDRJI4JF - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

	kod	Diametr			Vazni	
		dan (mm)	gacha (mm)		dan (g)	gacha (g)
1	D	51	56		65	85
2	C	56	61		85	105
3	B	61	67		105	135
4	A	67	73	*yoki*	135	180
5	AA	73	80		180	220
6	AAA	80	90		220	300
7	AAAA	> 90			> 300	

IV. Ruxsat etilgan og‘ishlarga oid qoidalar

Savdoning barcha bosqichlarida har bir partiyada ko‘rsatilgan nav talablariga javob bermaydigan mahsulotlar uchun sifat va o‘lcham bo‘yicha og‘ishlarga yo‘l qo‘yiladi.[2]

A. Sifat bo‘yicha og’ishlar

(i) “Ekstra” nav

Oliy nav talablariga javob bermaydigan, biroq Birinchi nav talablariga javob beradigan shaftoli va nektarinlarning vazn bo‘yicha jami 5 % gacha bo‘lishiga yo‘l qo‘yiladi. Ushbu chetlanish doirasida jami 0,5 % dan ortiq bo‘lmagan qismi Ikkinchi nav sifati talablariga javob beradigan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

(ii) Birinchi nav

Birinchi nav talablariga javob bermaydigan, biroq Ikkinchi nav talablariga javob beradigan shaftoli va nektarinlarning vazn bo‘yicha jami 10 % gacha bo‘lishiga yo‘l qo‘yiladi. Ushbu chetlanish doirasida jami 1 % dan ortiq bo‘lmagan qismi Ikkinchi nav sifati talablariga ham, minimal talablarga ham javob bermaydigan mahsulotlardan yoki chirigan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

(iii) Ikkinchi nav

Ikkinchi nav talablariga ham, minimal talablarga ham javob bermaydigan shaftoli va nektarinlarning vazn bo‘yicha jami 10 % gacha bo‘lishiga yo‘l qo‘yiladi. Ushbu chetlanish doirasida jami 2 % dan ortiq bo‘lmagan qismi chirigan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

B. O‘lcham bo‘yicha og’ishlar

Barcha navlar uchun (agar o‘lchamlangan bo‘lsa): o‘lchamlash talablariga javob bermaydigan shaftoli va nektarinlarning son yoki vazn bo‘yicha jami 10 % gacha bo‘lishiga yo‘l qo‘yiladi.

---

2. Muvofiqlik tekshiruvi birlamchi yoki birlashtirilgan namunalarning baholanishi orqali amalga oshirilishi kerak. U tasodifiy tanlab olingan namunalar sifati partiya sifatini ifodalaydi, degan taxmin tamoyiliga asoslanadi. OECDning

STANDARTLAR INSTITUTI #94NDRJI4JF - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

muvofiqlik tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalarini jo‘natish bosqichida, shuningdek ulgurji savdo va tarqatish markazlarida hamda oziq-ovqat chakana savdosi omborlarida — operatorlar tomonidan ham — qo‘llash tavsiya etiladi.

V. Taqdim etishga oid qoidalar

A. Bir xillik

Har bir qadoqning tarkibi bir xil bo‘lishi va faqat kelib chiqishi, navi, sifati, pishganlik darajasi va o‘lchami (agar o‘lchamlangan bo‘lsa) bir xil bo‘lgan shaftoli va nektarinlardan iborat bo‘lishi kerak. Oliy nav uchun qadoq tarkibi ranglanishi bo‘yicha ham bir xil bo‘lishi lozim.

Qadoq tarkibining ko‘rinib turgan qismi butun tarkibni ifodalashi lozim.

B. Qadoqlash

Shaftoli va nektarinlar mahsulotni lozim darajada himoya qiladigan tarzda qadoqlanishi kerak.

Qadoq ichida ishlatiladigan materiallar toza va mahsulotga har qanday tashqi yoki ichki shikast yetkazmaydigan sifatda bo‘lishi kerak. Savdo tavsiflari tushirilgan materiallardan, xususan qog‘oz yoki tamg’alardan foydalanishga, bosma yozuv yoki yorliqlash zaharli bo‘lmagan siyoh yoki yelim yordamida bajarilgan taqdirda, yo‘l qo‘yiladi.

Mahsulotlarga alohida yopishtirilgan yorliqlar olib tashlanganda ko‘rinadigan yelim izlarini qoldirmaydigan hamda po‘stloq nuqsonlariga olib kelmaydigan bo‘lishi lozim. Alohida mevalarga lazer yordamida tushirilgan ma’lumot mag‘iz yoki po‘stloq nuqsonlariga olib kelmasligi lozim.

Qadoqlar barcha begona moddalardan xoli bo‘lishi lozim.

VI. Tamg‘alashga oid qoidalar

Har bir qadoqda[3] quyidagi ma’lumotlar bir tomonda guruhlangan holda, o‘qilishi oson, o‘chmas yozuvda va tashqaridan ko‘rinadigan tarzda keltirilishi lozim:

A. Identifikatsiya

Qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi/eksport qiluvchi:

Nomi va jismoniy manzili (masalan, ko‘cha/shahar/hudud/pochta indeksi hamda, agar kelib chiqish mamlakatidan farq qilsa, mamlakat) yoki milliy vakolatli organ tomonidan rasman tan olingan kod belgisi[4], agar bunday tizimni qo‘llayotgan mamlakat UNECE Kod belgilar reyestriga[5] kiritilgan bo‘lsa.

---

[3] Ushbu tamg‘alash qoidalari mazkur ma’lumotlar ko‘rsatilgan qadoqlarda taqdim etiladigan sotuv qadoqlariga nisbatan qo‘llanilmaydi. Biroq ular alohida taqdim etiladigan sotuv qadoqlariga (oldindan qadoqlangan mahsulotlarga) nisbatan qo‘llaniladi.

[4] Bir qator mamlakatlarning milliy qonunchiligi nom va manzilni aniq ko‘rsatishni talab qiladi. Biroq kod belgisi qo‘llanilgan hollarda, kod belgisi bilan bevosita bog‘liq holda “qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi” degan havola (yoki unga teng qisqartmalar) ko‘rsatilishi kerak hamda, agar tan oluvchi mamlakat kelib chiqish mamlakati bo‘lmasa, kod belgisi oldidan tan oluvchi mamlakatning ISO 3166 alpha-2 mamlakat/hudud kodi keltirilishi kerak.

STANDARTLAR INSTITUTI #94NDRJI4JF - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Ko‘cha manzili mavjud bo‘lmagan hollarda jismoniy manzil fermer xo‘jaligi yoki obyekt nomi, eng yaqin qishloq, shahar, hudud va pochta indeksidan iborat bo‘lishi mumkin; yoki GPS koordinatalari hamda abonent qutisi manzili eng yaqin shahar, hudud va mamlakat bilan birga jismoniy manzil sifatida qabul qilinadi.[6]

B. Mahsulotning xususiyati

- Agar qadoq tarkibi tashqaridan ko‘rinmasa, “Shaftoli” yoki “Nektarinlar”
- Mag‘iz rangi
- Nav nomi (ixtiyoriy).

C. Mahsulotning kelib chiqishi

- Kelib chiqish mamlakati[7] va ixtiyoriy ravishda yetishtirilgan hudud, milliy, mint-aqaviy yoki mahalliy joy nomi.

D. Tijorat tavsifnomalari

- Nav;
- O‘lcham (agar o‘lchamlangan bo‘lsa), minimal va maksimal diametr (mm da), minimal va maksimal vazn (g da) yoki o‘lcham kodi ko‘rinishida ifodalanadi;
- Donalar soni (ixtiyoriy)

E. Rasmiy nazorat belgisi (ixtiyoriy)

Qabul qilingan: 1961-yil.
Oxirgi marta qayta ko‘rib chiqilgan: 2010-yil.
Standart tuzilmasiga muvofiqlashtirilgan: 2023-yil.

Meva va sabzavotlar bo‘yicha standartlarni qo‘llash yuzasidan OECD chizmasi ushbu standartni qo‘llash bo‘yicha tushuntiruvchi illyustratsiyalangan yo’riqnomani nashr etgan. Ushbu nashrni OECD kitoblar do‘konidan quyidagi manzil orqali olish mumkin: www.oecdbookshop.org.

---

[5] http://www.unece.org/trade/agr/codemarkregistry.html ga qarang.

[6] Amerika Qo‘shma Shtatlari abonent qutisi manzilidan foydalanish bo‘yicha izoh bildirgan, chunki bunday manzil obyektlarni tekshirish yoki mahsulotlarni qaytarib chaqirish holatlarida tezkor choralar ko‘rish imkonini bermasligi mumkin hamda qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi/eksport qiluvchiga oid milliy yorliqlash talablarining bir qismi hisoblanmaydi.

[7] To‘liq nomi yoki keng qo‘llaniladigan nomi ko‘rsatilishi tavsiya etiladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #94NDRJI4JF - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI